

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ПРОБЛЕМИ ОСВІТИ

НАУКОВИЙ ЗБІРНИК

ВИПУСК 84

Житомир-Київ, 2015

Проблеми освіти: збірник наукових праць. – Вип. 84. – Житомир-Київ, 2015. – 356 с.

Для науковців, аспірантів, викладачів і менеджерів освітньої системи.

Редакційна колегія:

С.В.Кириленко (в.о. заступника головного редактора), Ю.В.Івженко (відповідальний секретар), Л.Ф.Бурлачук, М.Ф.Бондаренко, М.І. Бурда, М.Ф.Дмитриченко, Т.О. Дмитренко, Н.Г. Ничкало, Л.М. Паламар, О.Я. Савченко, М.Б. Євтух, М.П.Хоменко, Д.В. Чернілевський, В.П. Широчин

У збірнику вміщені матеріали наукових досліджень учасників Міжнародної науково-практичної конференції "Становлення і розвиток акмеології: теоретичні і прикладні аспекти", організованої Українською академією акмеології, Академією міжнародного співробітництва з креативної педагогіки, Київським університетом імені Бориса Грінченка, Житомирським державним університетом імені Івана Франка.

Редакція не завжди поділяє позицію авторів.

Статті подано в авторській редакції.

Видання зареєстровано в Міністерстві юстиції України.

Свідоцтво Серія КВ № 12814-1699Р від 1.06. 2007 р.

Збірник включено до переліку наукових видань ВАК України, в яких можуть публікуватися основні результати дисертаційних робіт з педагогічних наук. Постанова № 1-105/2 від 13.02.2008 р.

Відповідальні за випуск: О.В. Вознюк, Н.Г. Сидорчук

ЗМІСТ

Огнев'юк В.О. ФІЛОСОФСЬКІ ПОГЛЯДИ НА РОЛЬ ОСВІТИ У ФОРМУВАННІ АКМЕ- ОСОБИСТОСТІ: ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ	8
Кузьмина Н.В. ФУНДАМЕНТАЛЬНА АКМЕОЛОГІЯ ЯК ВАЖНЕЙШИЙ РЕСУРС ПРОЦЕСА ПОВЫШЕННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ ОБРАЗОВАНИЯ	14
Чернилевский Д.В. ПОЛИКУЛЬТУРА БЕЗ НАСИЛИЯ: АКМЕОЛОГИЧЕСКИЙ АСПЕКТ	20
Дубасенюк О. А. АКМЕОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ЯК СТРАТЕГІЧНИЙ ОРІЄНТИР ОСОБИСТІСНО- ОРІЄНТОВАНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ.....	25
Лук'янова Л. Б. АКМЕОЛОГІЧНИЙ РЕСУРС АНДРАГОГІЧНОЇ МОДЕЛІ НАВЧАННЯ	31
Антонова О.Є. АКМЕОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ДО ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ОБДАРОВАНОСТІ	36
Антонов В.М. МІЖДИСЦИПЛІНАРНИЙ ХАРАКТЕР АКМЕОЛОГІЇ: МЕТОДОЛОГІЧНО- ОСВІТНИЙ ПІДХІД	40
Архипова С.П. РОЛЬ ОСВІТИ В САМОВИЗНАЧЕННІ ЛЮДЕЙ ЛІТНЬОГО ВІКУ	44
Барановська Л.В. ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІ ОСОБИСТОСТІ	49
Березюк О. С. ЕТНОПЕДАГОГІЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК ОСНОВА ЕТНОКУЛЬТУРОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ В УМОВАХ СТВОРЕННЯ АКМЕСЕРЕДОВИЩА НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ	52
Березюк Ю. В. ТВОРЕЦЬ АКМЕСЕРЕДОВИЩА НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ В. О. СУХОМЛИНСЬКИЙ ПРО РОЛЬ ПІДРУЧНИКІВ В ПЕДАГОГІЧНОМУ ПРОЦЕСІ.....	56
Безпалько О. В. КОМПЕТЕНТІСНИЙ СПЕКТР МАЙБУТНЬОГО СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА ЯК ОСНОВА ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ	60
Бобрицька В.І. ЦІНІСНО-МОТИВАЦІЙНІ АСПЕКТИ ПРОФЕСІЙНОЇ АДАПТАЦІЇ ФАХІВЦІВ З ВИЩОЮ ОСВІТОЮ	64
Вознюк А. В. АНТРОПОЛОГИЧЕСКАЯ АКМЕОЛОГИЯ	68
Вітвицька С. С. ПІДГОТОВКА МАГІСТРІВ ОСВІТИ ДО ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: АКМЕОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД	77
Власенко О.М. ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ПЕДАГОГІЧНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ	82
Гаврилюк С.М. ФАСИЛІТАЦІЯ ЯК ОДИН ІЗ ЗАСОБІВ ДОСЯГНЕННЯ ПРОФЕСІЙНОГО УСПІХУ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ	85

Галус О.М. АКМЕОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ МОТИВАЦІЇ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ДО НАВЧАННЯ У ВИШІ: УПРАВЛІНСЬКИЙ ПІДХІД.....	89
Гайдученко Ю.О. ОСОБЛИВОСТІ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ.....	93
Гладкова В.М., Пожарський С.Д. АКМЕОЛОГІЯ І КАТАБОЛОГІЯ: ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ.....	97
Голобородько Є.П. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ АКМЕОЛОГІЇ.....	102
Головчук С.Ю. ВИХОВАННЯ АКМЕ-ЛІДЕРА У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД.....	105
Гончаренко Л.А. САГАЧ ГАЛИНА МИХАЙЛІВНА – ПОЧЕСНИЙ ДОКТОР НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ «ОСТРОЗЬКА АКАДЕМІЯ».....	107
Греб М.М. СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО НАВЧАННЯ ЛЕКСИКОЛОГІЇ ТА ФРАЗЕОЛОГІЇ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ: АКМЕОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ	109
Гура О.І. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ САМООРГАНІЗАЦІЇ ПЕДАГОГА	114
Гюль А. РАДИКАЛЬНА РЕСТРУКТУРИЗАЦІЯ СИСТЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТУРЕЧЧИНИ У КІНЦІ ХХ СТОЛІТТЯ.....	117
Давиденко Г. В. УКРАЇНСЬКИЙ ІНКЛЮЗИВНИЙ ЛАНДШАФТ ТА МІСЦЕ УНІВЕРСИТЕТУ «УКРАЇНА» У НЬОМУ	121
Добош О. М. АКМЕОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ.....	126
Єремєєва В.М. ПРОБЛЕМА ІНДИВІДУАЛЬНОГО ПІДХОДУ ДО ОСОБИСТОСТІ У ЗАРУБІЖНІЙ ПЕДАГОГІЦІ: ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ	131
Жаринова Е.Н. ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ КОММУНИКАТИВНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ СПЕЦИАЛИСТА СРЕДСТВАМИ АКМЕОЛОГИЧЕСКОГО ТРЕНИНГА	134
Завацька Л.М. АКМЕСЕРЕДОВИЩЕ ІНТЕРНАТНОГО ЗАКЛАДУ ЯК УМОВА ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ЗРІЛОСТІ ДІТЕЙ-СИРИТ	138
Заєць В. Г. СКАРБНИЦЯ АКМЕСТАНОВЛЕННЯ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ.....	142
Іванова О. В. УДОСКОНАЛЕННЯ МОНОЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ СТУДЕНТІВ-ФІЛОЛОГІВ: АКМЕОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ	144
Кабанкова О.М. ДЕЯКІ АСПЕКТИ АКМЕОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ	148

7. Mack W. Bildungsinsozialräumlicher Perspektive. Das Konzept Bildungslandschaften [Text] / W. Mack. – In: Bleckmann, P. u. A. Durdel (Hrsg.): Lokale Bildungslandschaften. Perspektiven für Ganztagschulen und Kommunen. – Wiesbaden, 2009. – S. 65

УДК 371

О. М. Добош,
кандидат педагогічних наук, доцент,
член-кореспондент Української Академії Акмеології
(Мукачівський державний університет)

АКМЕОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

У статті розглядаються питання підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти, розкрито теоретичні основи їх професійної компетентності та запропоновано підходи щодо її формування на засадах акмеологічного підходу.

Ключові слова: дошкільна освіта, професійна компетентність, акмеологічний підхід.

В статье рассматриваются вопросы подготовки будущих специалистов дошкольного образования, раскрыты теоретические основы их профессиональной компетентности и предложены подходы к ее формированию на основе акмеологического подхода.

Ключевые слова: дошкольное образование, профессиональная компетентность, акмеологический подход.

The article deals with the training of future professionals preschool education, describes theoretical basis of their professional competence and suggests approaches to its formation based on acmeological approach.

Keywords: preschool education, professional competence, acmeological approach.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Пріоритетною сферою соціально-економічного, духовного і культурного розвитку України є система освіти. Першочергові зміни в системі освіти стосуються, насамперед, дошкільної ланки як обов'язкової освіти громадян. Провідна роль в організації життєдіяльності дошкільника покладається на вихователя і вимагає від нього професійної та особистісної компетентності. Саме від його професіоналізму і компетентності, позиції та досвіду, педагогічної майстерності залежить успіх освітнянської діяльності. Перехід освіти на державні стандарти вимагають від вищої педагогічної школи досконалої підготовки майбутніх педагогів, зокрема фахівців дошкільної освіти. Сучасний фахівець дошкільної освіти – це професіонал, який орієнтується в наукових досягненнях, в інноваціях психолого-педагогічної науки, володіє різними технологіями навчання, виховання і розвитку дітей, здатний до саморозвитку, самовдосконалення, самомоделювання та самопроектування в різних сферах життєдіяльності, в тому числі в професійній. На сьогоднішній день існує постійна увага науковців до підвищення рівня професіоналізму майбутніх фахівців дошкільної освіти (вихователів, методистів, завідувачів дошкільних начальних закладів) в процесі професійної підготовки у вищих навчальних закладах.

На характер організації роботи в дошкільному навчальному закладі впливають фактори, означені педагогічною акмеологією. А саме: якість взаємовідносин між суб'єктами освітньої діяльності, впровадження варіативних освітніх програм, інтеграція, взаємодія кількох освітніх систем, регіональні особливості, спрямовані на збереження культурних цінностей та норм [4, 6].

Професіоналізм є категорією акмеології, що виражається через професійну компетентність. Серед напрямків формування професійної компетентності сучасного фахівця дошкільної освіти можна виокремити наступні: активізація особистісно-професійного розвитку; мотивація та стимулювання ініціативи; розвиток інноваційних ресурсів закладу; створення умов для якісного удосконалення корпоративної культури; збагачення освітнього простору актуальною інформацією [3, с.21].

Важливим джерелом оновлення підготовки компетентних фахівців у галузі дошкільної освіти є акмеологія як принципово нова наука, яка вивчає особливості досягнення людиною професійної досконалості.

Акме – древньогрецьке слово, що означає - вища точка, розквіт, зрілість, найкраща пора. Вершина професійної зрілості людини, тобто її “акме” – це багатомірний стан періоду життя людини, коли відбувається становлення спеціаліста як професіонала.

Сучасному педагогу необхідні гнучкість і нестандартність мислення, вміння адаптуватися до мінливих умов життя. А це можливо лише завдяки високому рівню професійної компетентності, наявності розвинених професійних здібностей. Ця проблема зафіксована у

Державній національній програмі "Освіта", де наголошується, що один із основних шляхів реформування освіти полягає у необхідності "підготовки нової генерації педагогічних кадрів, підвищення їх професійного та загальнокультурного рівня" [5].

З огляду на це проблема акмеологічного підходу до формування професійної компетентності майбутнього фахівця дошкільної освіти є актуальною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Саме проблема професійної компетентності сьогодні знаходиться в центрі уваги багатьох науковців. Важливість визначення особистісного компоненту професіоналізму підкреслює К. Абульханова-Славська. Вона доводить, що педагогічна професія – "професія особистісна". Тому однією із умов її реалізації є поєднання особистісного і професійного розвитку у єдиний результативний процес. Важливим у цьому аспекті є розуміння активності суб'єкта як головної умови саморозвитку і самореформування особистості педагога.

Дослідженню проблеми підготовки спеціалістів у вищих педагогічних закладах освіти були присвячені роботи таких авторів, як Г. Алова, А. Алексюк, О. Абдулліна, Л. Артемова, Ю. Бабанський, В. Безпалько, І. Богданова, В. Бондар, В. Вегасов, Л. Вовк, Н. Гузій, І. Зязюн, Е. Карпова, Н. Лисенко, Л. Мітіна, О. Мороз, Н. Ничкало, Г. Підкурманна, Н. Чепелева, О. Шаров, М. Ярмаченко та ін. У цих наукових розвідках, окрім розкриття змісту, методів, форм, нових технологій навчання студентів, формування фахових умінь та окремих рис характеру майбутніх педагогів, наголошується на визначенні змісту і технологій формування професійної компетентності фахівця в умовах ступеневої системи вищої освіти як координатора освітнього процесу [1, с. 10].

Єдиного визначення поняття "професійна компетентність" і єдиного розуміння тлумачення її змісту у сучасній науково-педагогічній літературі немає. Аналіз джерел інформації дає можливість виділити декілька підходів до поняття "професійна компетентність". В своїх дослідженнях розуміння професійної компетентності педагога О. Дубасенюк, Л. Карпова, Н. Кузьміна, А. Маркова, В. Синенко, І. Тараненко пов'язують з набуттям людиною знань, умінь і навичок; Т. Браже, Л. Карпова, А. Маркова – з мотиваційною, операційною складовою і ціннісними орієнтаціями спеціаліста; Ю. Гагін, А. Деркач – з загальною готовністю до побудови і перетворення своєї діяльності залежно від цінностей, що змінюються, основних і цільових орієнтирів у сучасній освіті; В. Бондар – зі спрямуванням на отримання усвідомленого результату; А. Деркач, Н. Кузьміна, Л. Рибалко – з досягненням способів навчання самоосвіти, самоорганізації, самоконтролю, способів пізнання себе та інших; Ш. Амонашвілі, В. Гриньова, В. Лозова, Л. Рибалко з творчим процесом, у результаті якого виникають творчі досягнення професіонала.

Основою дослідження сутності, структури та формування професійної компетентності майбутніх педагогів стали ідеї педагогічної акмеології, що передбачають наявність значного потенціалу акмеологічного проектування або самопроектування професійного (життєвого шляху) особистості (К. Абульханова-Славська, О. Бодальов, В. Вакуленко, Ю. Гагін, Н. Гузій, А. Деркач, В. Зазикін, Н. Кузьміна, А. Маркова, В. Максимова, Л. Рибалко та інші). Об'єднувальним фактором цих процесів є акмеологічний підхід як вивчення і здійснення практичного вдосконалення педагога через перетворення наявного професійного рівня розвитку у вищий, оптимальний. Акмеологічний підхід це базисна узагальнююча категорія, що описує сукупність принципів, прийомів, засобів, які дозволяють розв'язувати акмеологічні завдання. Більшість завдань, які постають перед сучасною роботою в дошкільному навчальному закладі, мають особистісно-професійну – акмеологічну характеристику. Завдання особистісного розвитку полягають у тому, що суб'єктам освіти слід усвідомлювати пізнавальні мотиви, перетворювати навчання у внутрішню потребу, а творче переосмислення дійсності стає провідним. Саме акмеологічний підхід дозволяє поєднати завдання особистісного та професійного розвитку фахівців дошкільної освіти.

Професійну компетентність майбутнього фахівця дошкільної освіти на засадах акмеологічного підходу слід розуміти як результат загальної і професійної освіти, де рівень підготовленості майбутнього спеціаліста дозволяє прогнозувати, планувати, проектувати професійне самовизначення і самозбагачення, допомагає знаходити шляхи вдосконалення в особистому житті і професійній діяльності, прагнути до більш високих щаблів професіоналізму (Шапаренко Х.А.).

Мета дослідження полягає у висвітленні теоретичних засад професійної компетентності майбутнього фахівця дошкільної освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасний період розвитку суспільства вимагає такого рівня освіти, який би відповідав найбільш високим стандартам духовного й соціального розвитку людства. У зв'язку з цим актуалізуються питання професійної підготовки фахівців дошкільної галузі в умовах університетської освіти. Відомо, що успіх діяльності освітніх закладів, зокрема дошкільних, залежить від рівня фахової компетентності та професійної майстерності педагогічного колективу установи.

Питанням професійної підготовки майбутнього вихователя завжди приділялася значна увага. Так, обгрунтовуючи вимоги до професійної підготовки дошкільного педагога, Д.Менджеричька та Ф. Левін-Щиріна наголошували на тому, що "... вихователь повинен брати активну участь у житті країни, бути майстром своєї справи, любити дітей, систематично вивчати та знати їхні особливості, володіти методикою педагогічної роботи, постійно підвищувати свою кваліфікацію, цікавитися літературою, мистецтвом, наукою; знати музику, живопис, художню літературу, відзначатися такими професійними якостями: організованістю, стриманістю, життєрадісністю, сильним характером, культурними навичками". Сучасний педагог-дошкільник без психолого-педагогічних знань про сучасну дитину, без батьківської любові до неї, без постійного професійного та особистісного самовдосконалення навряд чи зможе реалізувати себе як професіонал. Основна мета освіти полягає в тому, щоб підготувати студентів до активної участі в соціальному житті, створити умови для розвитку особистості, здатної не тільки оцінювати ситуацію й адаптуватися до соціальних змін, а й оригінально мислити, генерувати і реалізувати ідеї, розробляти шляхи позитивних перетворень, проявляти ініціативу і творчість.

Професійна діяльність майбутнього дошкільного педагога безпосередньо пов'язана з розвитком суспільства. На сьогоднішній день підготовка майбутніх фахівців дошкільної освіти розглядається науковцями [1] як багатofакторна структура, головне завдання якої полягає у набутті кожним студентом особистісного смислу діяльності, формуванні фахової майстерності, постійно зростаючому інтересі до роботи з дітьми та їхніми батьками, а також у розвитку успішності в діяльності.

Для того, щоб управляти розвитком особистості, необхідно бути компетентним, вказують у своїх дослідженнях В.Сластьонін, І.Ісаєв, О.Міщенко, Е.Шиянов.

У науковий обіг поняття "компетентність" ввійшло відносно недавно. Наприкінці 80-х років ХХ століття у вітчизняній науці з'явився новий напрямок – компетентнісний підхід в освіті. Такі поняття, як "професіоналізм", "кваліфікація", "професійні здібності" та інші, було інтегровано в понятті "професійна компетентність" [3, с.17-23.].

На сьогоднішній день проведено ряд наукових досліджень, в яких з різних наукових підходів розглядається дане поняття.

Зокрема, професійна компетентність визначається як єдність теоретичної та практичної готовності педагога до здійснення педагогічної діяльності (А.Роботова, В.Введенський, Н.Нікітіна, О.Бодальов та ін.).

У дослідженнях Н.Кузьміної виокремлено кілька видів професійної компетентності, на яких ґрунтується зрілість фахівця в професійній діяльності (А.Маркова). Так, науковці зазначають, що

- соціально-психологічна компетентність визначається як властивість індивіда ефективно взаємодіяти з людьми, які її оточують в системі міжособистісних взаємин (вміння орієнтуватися в соціальних ситуаціях, вибирати адекватні способи спілкування і т.п.)

- комунікативна компетентність полягає у поєднанні знань, вербальних та невербальних вмінь і навичок спілкування;

- професійно-педагогічна компетентність розглядається як здатність до продуктивного спілкування в умовах, які визначені педагогічною системою.

Окрім того, Н.Кузьміною було визначено основні елементи професійно-педагогічної компетентності: соціальна і професійна компетентність у сфері авчальної дисципліни; методична компетентність у сфері формування знань умінь та навичок; соціально-психологічна компетентність у сфері спілкування; диференційно-психологічна компетентність у сфері мотивів, спрямованості, здібностей; аутопсихологічна компетентність у сфері переваг та недоліків своєї діяльності та власної особистості [7, с.87-90.].

Сьогодні проблема ролі вищої освіти є питанням визначення її місця в життєдіяльності суспільства, що зумовлене соціальними потребами, які вища освіта задовольняє та соціальними функціями, які вона виконує.

Проблемам фахової підготовки вихователів дітей дошкільного віку в умовах упровадження ступеневої системи навчання у ВНЗ присвячена монографія Г. Беленької «Вихователь дітей дошкільного віку: становлення фахівця в умовах навчання». Дослідниця вважає, що результатом навчання студентів у педагогічному ВНЗ повинна стати професійна компетентність, що забезпечить належний рівень готовності майбутніх фахівців до виконання своїх функціональних обов'язків. Г. Беленька зазначає, що професійна компетентність вихователя – багатогранне поняття, що охоплює різні сфери компетенції – оздоровчо-профілактичну, навчально-розвивальну, методичну, виховну, просвітницьку тощо.

Важливим для нашого дослідження є думка дослідниці про те, що у сучасних складних соціально-економічних умовах розвитку суспільства треба глибоко і всебічно розглянути альтернативні підходи до наукової проблеми формування професійної компетентності майбутніх фахівців з дошкільної освіти [3].

Зміст фахової компетентності визначається змістом навчальних курсів, які викладаються майбутнім фахівцям під час підготовки до роботи у закладах дошкільної освіти. У Мукачівському державному педагогічному університеті на педагогічному факультеті здійснюється професійна підготовка студентів за спеціальністю “Дошкільна освіта”. Підготовка фахівців за спеціальністю “Дошкільна освіта” здійснюється за навчальним планом, що затверджений ректором університету та погоджений Комісією з педагогічної освіти НМР, Науково-методичним центром вищої освіти та Департаментом вищої освіти Міністерства освіти і науки України. Навчальний план підготовки бакалавра “Дошкільної освіти” передбачає три цикли: цикл гуманітарної та соціально-економічної підготовки, цикл природничо-наукової підготовки та цикл професійно-орієнтованої (професійної та практичної) підготовки. Кожен з циклі в має нормативну і варіативну частину. Зміст базових та варіативних дисциплін визначається навчальними програмами, що розробляються науковцями та викладачами ВНЗ.

Основними завданнями цього етапу є: розширення змісту педагогічних предметів інформацією про можливості акмеологічного підходу в процесі формування професійної компетентності педагога, надання імпульсу до саморозвитку і самопроєктування майбутнього професіонала; створення умов для формування почуття взаємоповаги та довіри в колективі у процесі саморозкриття власного потенціалу.

Проблема професійної компетентності є дуже складною, багатоаспектною й від її розробки на теоретичному й прикладному рівнях значною мірою залежить якість підготовки сучасного педагога. Процес формування професійної компетентності ніколи не завершується і може удосконалюватися постійно. Вона змінюється, а рівень та якість її можна оцінити лише в конкретних ситуаціях діяльності вихователя відповідно до умов навколишньої дійсності.

Процес формування професійної компетентності майбутніх педагогів розглядаємо як комплексну організацію діяльності студентів, яка передбачає взаємозв'язок теоретичного і практичного навчання, творчої співпраці викладача зі студентами в організації й виконанні диференційованої самостійної роботи.

Лекційні заняття (лекції проблемного характеру, лекції панорами, лекції-вікторини) передбачають розкриття студентам або спільно з ними актуальних проблем дошкільної педагогіки та фахових методик, варіантів оптимальних шляхів їх розв'язання, способів застосування різноманітних методів і прийомів адаптації матеріалу відповідно до вікових особливостей дітей, моделювання штучно створених умов, що відтворюють реальні процеси в різних формах організації їх діяльності.

Практичні заняття (семінарські, практичні, у формі навчально- педагогічних ігор, вікторин, КВК, мозкової атаки) мають на меті в процесі імітаційного моделювання занять, проблемних і логічних ситуацій подати нові й конкретизувати уже набуті практичні вміння та навички майбутньої діяльності із вихованцями.

В умовах педагогічної практики відбувається реалізація знань, умінь та навичок студентів, їх активне вправлення в організацію навчально-виховного процесу дітей дошкільного віку. Педагогічна практика певною мірою імітує професійно-педагогічну діяльність майбутнього спеціаліста. Такий комплекс сприяє не лише формуванню педагогічної культури майбутнього фахівця, а й забезпечує цілісність зростання його професійного рівня, допомагає утвердженню

умінь оперувати необхідними педагогічними знаннями в практичних ситуаціях, передбачати результати й програмувати перспективи в роботі з дітьми.

Психолого-педагогічні знання складають основу теоретичного розвитку особистості. Проблемно-пошукові методи, різні види самостійної роботи допомагають студентам у процесі навчання пройти стадії поступового інтелектуального розвитку: вчимося спілкування – вчимося мислити, вчимося творчості – вчимося робити висновки та підбивати підсумки.

Студенти беруть проводять фрагменти занять, готують презентації. Такий підхід у підготовці студентів до виховання дошкільників формує у них потяг до творчості, виховує інтерес до майбутньої професії. Вправління в розв'язанні проблемних задач, ситуацій розвиває особистісні якості: винахідливість, ініціативність, самоконтроль, самооцінку, вміння планувати майбутню педагогічну діяльність. А саме ці якості є важливими показниками готовності випускників до професійної педагогічної діяльності.

Ефективність здійснення процесу формування фахової компетентності у студентів в процесі навчання залежить від доцільно дібраного і чітко окресленого змісту навчальної діяльності та ефективних методів і прийомів навчання. Рівні компетентності можуть характеризуватися ступенем позитивного впливу особистості на навколишню дійсність. Чим вищий рівень професійної компетентності педагога, тим більш глибокий (суттєвий) вплив здійснює він на довколишню дійсність, як безпосереднім, так і опосередкованим впливом (через своїх вихованців, їхніх батьків, оточуючих людей). Це пов'язано як зі збільшенням знань, досвіду, розширенням функцій професійної діяльності, так і зі збільшенням повноважень особистості [3, с. 27].

Отже, якість сформованості професійної компетентності у рамках акмеологічного підходу може бути визначена за допомогою акмеологічного поняття педагогічного удосконалення у вигляді акмеологічного проектування майбутнього вихователя дітей дошкільного віку (Б. Ананьєв, Ю. Гагін, М. Горчакова-Сибірська, І. Колеснікова, Н. Кузьміна, М. Максимова, А. Нікіфоров та інші) [3;4; 6].

Таким чином, проаналізувавши роботи вітчизняних та зарубіжних вчених в галузі формування професійної компетентності майбутніх фахівців дошкільної освіти, ми прийшли до висновку, що метою впровадження освітніх проектів є компетентнісний розвиток знань, умінь у студентів, які у свою чергу формують освітні компетенції у межах структури професійної підготовки майбутніх спеціалістів. Отже, професійна компетентність майбутнього вихователя дітей дошкільного віку є професійною підготовленістю і здатністю педагога дошкільної освіти виконувати завдання й обов'язки у даній галузі.

Основними компонентами професійної педагогічної компетентності є: 1) система психологічних, загальнодидактичних та спеціальних фахових знань; 2) система фахових умінь; 3) професійні здібності та професійно значущі риси особистості.

Висновки і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Проблема професійної компетентності є складною, багатопланою. Саме від її розробки на теоретичному і практичному рівнях значною мірою залежить якість підготовки сучасного педагога, що переконливо доводять дослідження, науковців-фахівців у галузі дошкільної освіти.

До перспектив наукових пошуків можна віднести формування професійної компетентності у майбутніх організаторів дошкільної освіти. Таким чином, реформування освіти в Україні спонукає до пошуків шляхів оновлення змісту освіти, втілення ефективних форм і методів професійної підготовки майбутніх фахівців.

Література:

1. Антология педагогической мысли Украинской ССР. - М.: Педагогика, 1988. – 640 с
2. Ахметжанова Г.В. Формирование готовности к педагогической деятельности// Профессиональное образование. – 2003. – №1. – С.11.
3. Беленька Г. В. Вихователь дітей дошкільного віку: становлення фахівця в умовах навчання. Монографія. – К.: Світлич, 2006. – 304 с.
4. Вакуленко В. М. Вступ до акмеології педагогічної освіти: Монографія. - Алчевськ, ДГМІ, 2003. – 149 с.
5. Державна національна програма "Освіта" / "Україна ХХІ століття". – К. : Райдуга, 1994. – 61 с.
6. Деркач А. А., Зазыкин В. Г. Акмеология: учебное пособие – СПб.: Питер, 2003. – 256 с. (Серия «Учебное пособие»).
7. Кузьмина Н. В. Акмеологическая теория повышения качества подготовки специалистов образования. – М.: Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2001. – 144 с.

8. Шапаренко Х.А. Формування професійної компетентності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів на засадах акмеологічного підходу / Х.А. Шапаренко. – Рукопис.

УДК 371.2

В.М. Єремєєва,
кандидат педагогічних наук, доцент
(Житомирський державний університет імені Івана Франка)

ПРОБЛЕМА ІНДИВІДУАЛЬНОГО ПІДХОДУ ДО ОСОБИСТОСТІ У ЗАРУБІЖНІЙ ПЕДАГОГІЦІ: ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ

Аналізується проблема індивідуального підходу до особистості у контексті акмеологічних досліджень, які у контексті особистісного зростання на основі реалізації принципу індивідуального підходу розглядаються як певна технологізована система, що створює найсприятливіші умови для вирішення завдань максимальної самореалізації людини шляхом досягнення духовного і професійного акме.

Ключові слова: акмеологічне дослідження, індивідуальний підхід, особистість, парадигма освіти, професійна підготовка фахівців.

Анализируется проблема индивидуального подхода к личности в контексте акмеологических исследований, которые в контексте личностного роста на основе реализации принципа индивидуального подхода рассматриваются как определенная технологизованная система, что создает благоприятные условия для решения задач максимальной самореализации человека путем достижения духовного и профессионального акме.

Ключевые слова: акмеологическое исследование, индивидуальный подход, личность, парадигма образования, профессиональная подготовка специалистов.

The problem of an individual approach to personality in the context of acmeological research is analysed; this research in the context of personal growth through the implementation of the principle of individual approach and considers how the particular technology system, which creates favorable conditions for solving the maximum self-realization by achieving spiritual and professional Acme.

Keywords: acmeological research, individual approach, the personality, the paradigm of education and professional training.

Перетворення, що відбуваються у суспільстві зумовили появу нової парадигми освіти, метою якої є створення соціально-педагогічних умов, які б забезпечували виховання гуманної, всебічно-розвинутої особистості, здатної до адаптації та інтеграції у соціокультурному оточенні. Реформування освіти, як зазначено у основних положеннях Закону України "Про освіту", Національної доктрини розвитку освіти України у XXI столітті, передбачає гуманізацію освіти, реалізацію індивідуального підходу до кожного, оновлення змісту, форм, методів професійної підготовки фахівців.

Таким чином, процес навчання у сучасній вищій та середній школі, який має в основному колективний характер, в той же час, повинен забезпечувати становлення особистості кожного, сприяти успішному навчанню, максимальному розвитку індивідуальних якостей та обдарувань.

Пріоритетність у навчально-виховному процесі особистості, спрямування на її всезагальний розвиток вимагає виокремлення шляхів досягнення людиною вершин в своєму розвитку (духовності, людяності, досконалого оволодіння обраною професією), що є завданням сучасної акмеології. Одним із основних положень концепції педагогічної акмеології є те, що індивідуальність – це вищий рівень розвитку потенціалу людини, який вона може постійно вдосконалювати. Однією з важливих умови для цього є індивідуальний підхід, що орієнтован на розвиток індивідуальності кожного і здійснюється з урахуванням індивідуально-психологічних особливостей людини.

Проблема індивідуального підходу у вихованні та навчанні є не новою, але достатньо складною та багатогранною, тому в сучасних умовах оновлення і реформування системи освіти набуває актуальності та гостроти. Відтак, на етапі розвитку вітчизняної системи освіти актуальним є дослідження накопиченого досвіду, що і обумовило мету статті – шляхи становлення проблеми індивідуального підходу в історії зарубіжної педагогіки.

В історії розвитку педагогічної науки реалізація принципу індивідуального підходу, мала свої особливості, здійснювалась за допомогою різноманітних засобів та передбачала певну систематизацію.

Важливу роль у становленні принципу природовідповідності та на цій основі індивідуального підходу відіграла педагогічна думка Давньої Греції. Педагогічні ідеї видатних філософів справили значний вплив на весь подальший розвиток теорії виховання. В античності з